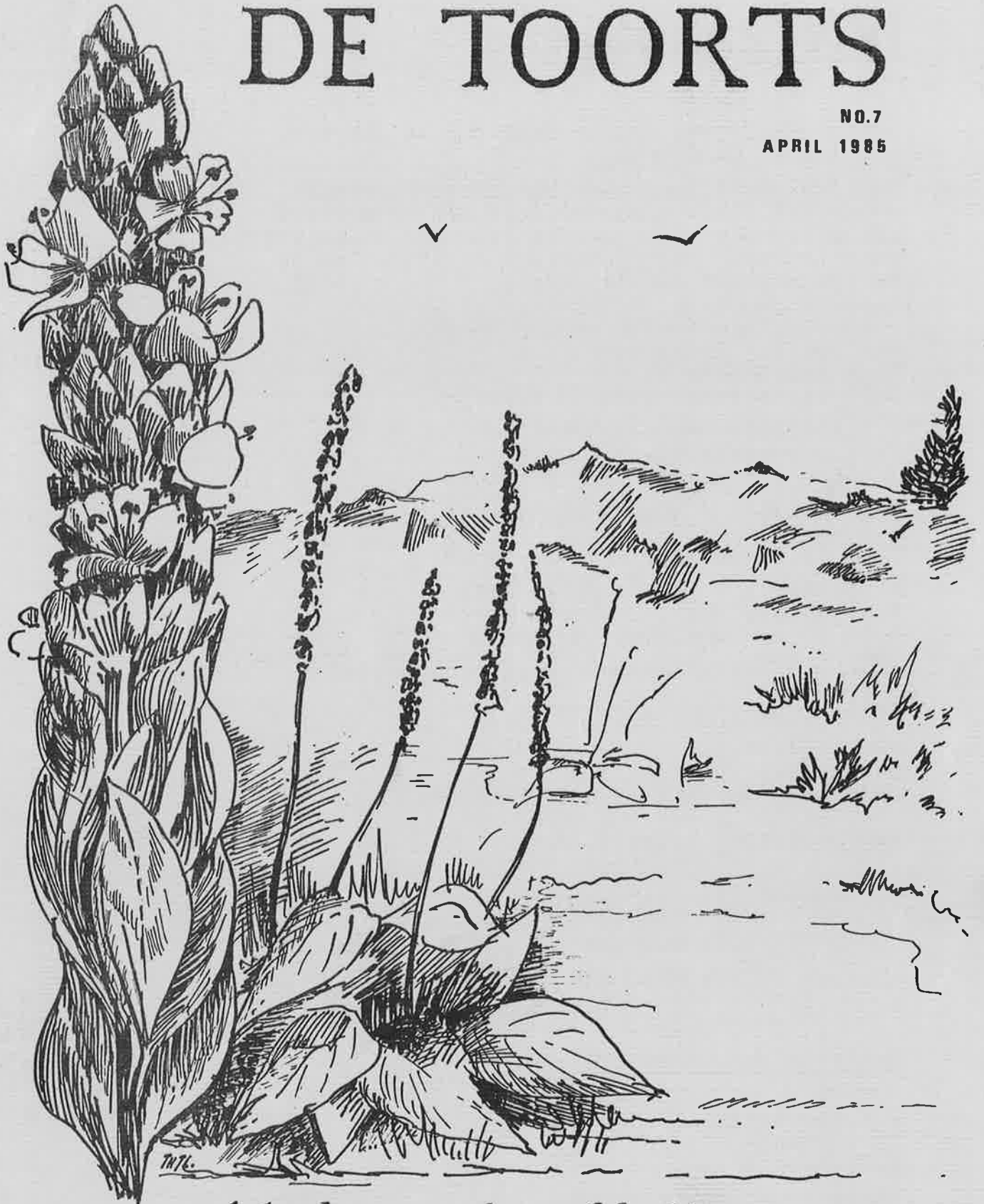

Thairis

DE TOORTS

NO.7

APRIL 1985

contactblad van de afdeling
haarlem en omstreken
van het IVN

3^e JAARGANG

IVN zakelijk

DE TOORTS is het contactblad van de IVN-afd.
Haarlem en Omstreken.

Het IVN (Instituut voor Natuurbeschermings-
educatie) stelt zich ten doel het bevorderen
van natuur- en milieubesef door het organiseren
en stimuleren van educatieve activiteiten in
de ruimste zin van het woord.

Bestuur Afd. Haarlem en Omstreken

M.Nicolai - voorzitter

Laan van Angers 74

2034 CJ Haarlem, tel. 33 63 21

J.L.Andreae - vice-voorzitter

Provinciënlaan 5, flat 41

2101 SP Heemstede, tel. 29 28 49

mw.M.Wilmink - eerste secretaris

v.d.Waalslaan 20

2105 TD Heemstede, tel. 28 75 28

M.Daalmeyer - tweede secretaris

Prattenburg 201

2036 SJ Haarlem, tel. 33 39 09

mw.P.C.T.Peeters-Schenk - penningmeester

Delftlaan 71

2023 LC Haarlem, tel. 26 34 36

mw.L.v.d.Berg

Schoollaan 10

2121 GG Bennebroek, tel. 02502-7425

Jaarbijdrage: leden f 20,-
donateurs f 25,-

Te storten op: Girorekening 5007954

t.n.v. IVN-afd.Haarlem en Omstreken
Haarlem

of: Rabobank Haarlem
rek.nr. 38.94.03.407

t.n.v. IVN-afd.Haarlem en Omstreken

Redactie van DE TOORTS

J.Cronau jr.

R.Hoogstraten

Th.Litjens

G.Peeters

Redactie-adres: Postbus 224, 2000 AG Haarlem

inhoud

Verslag afdelingsactiviteiten in '84	2
✓ Zure regen	2
Honger hoeft niet	4
Spits in Caprera	5
Organisatie-idee	5
Verslag jaarvergadering	6
Oproep	9
Wereld Natuur Fonds	10
IVN'ers opgelet!	10
Naaldbomen	11
→ Schenking	14
Mededelingen	15
Groencursus	16
Groene vragen	17
Verzoek	18
Plekjes met karakter	19
Oplossing puzzel	20
Bodembedekkers	21
✗ Wegwijs in natuurbeschermend Nederland	21
Voor kinderen door kinderen	22

Joop Cr.

van de redactietafel

De Toorts gaat al weer zijn derde jaargang in. Een mijlpaal? Nee, maar het IVN heeft er wel een bereikt. Dit instituut bestaat 25 jaar.

De Werkgroep van Kampstafleden houdt dit jaar het 350ste kamp.

Verder viert de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie) het 65-jarige bestaan.

Voldoende reden om feest te vieren en zeker nu we, ondanks de zure regen, toch weer kunnen genieten van de opkomende voorjaarsbloeiërs, zoals narcis, krokus, winteraconiet en holwortel.

Als we nu ook nog eens een keertje kans zouden zien om onze levensstijl zodanig te veranderen dat de natuur en wijzelf behouden blijven, dan zou de feestvreugde niet te overzien zijn.

Kopij inzenden vóór 15 juli

SAMENVATTING VAN DE AFDELINGSACTIVITEITEN

1984 was een bijzonder jaar voor onze afdeling. In dit jaar zijn we echte vereniging geworden, met eigen statuten, en we zijn nu ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Het bestuur van onze afdeling dat na twee ledenvergaderingen in het begin van dit jaar drastisch is gewijzigd, heeft in totaal 9 bestuursvergaderingen gehouden.

In Thijssse's Hof werden 5 contactavonden voor leden en donateurs georganiseerd. De eerste werden redelijk goed bezocht; later in het jaar liep de belangstelling wat terug.

Er werden in dit jaar 22 publieksactiviteiten georganiseerd. We bereikten hiermee ruim 1000 belangstellenden.

23 mensen namen deel aan de in het najaar georganiseerde Groencursus; deze bestond uit 5 lessen en 5 excursies.

Wie belangstelling heeft voor het volledige jaarverslag, moet even een verzoekje richten aan het secretariaat: M. Wilmink, v.d.Waalslaan 20, 2105 TD Heemstede, tel. 28 75 28. Het wordt u dan toegezonden.

M.Wilmink

ZURE REGEN

Zure regen is in deze tijd een van de grootste bedreigingen van ons milieu. Grote oppervlakten bos, heide en vennen worden aangetast. De relatie tussen luchtverontreiniging, waarvan verzurende neerslag een belangrijke component is, en het sterven van grote oppervlakten bos is voldoende aangetoond om hiervoor op ruime schaal aandacht te vragen. In overleg met de Nederlandse natuurbeschermings- en educatieve organisaties werd op zondag 14 april een grote actie gehouden. Onder leiding van ervaren natuurgidsen werden in het Hilversumse Corversbos wandelingen georganiseerd waarbij op de gevolgen van de zure regen werd gewezen.

Door het hoge kalkgehalte in de bodem en de overheersende westenwind valt de aantasting in onze regio, vergeleken met andere delen van ons land, nog mee. Dit gegeven en het feit dat onze afdeling niet genoeg mankracht bezit om ons actief in te zetten heeft geleid tot de beslissing van het bestuur hier in de regio niet speciaal activiteiten in verband met deze actie te organiseren.

M. Wilmink

90

KM/u.

Beter voor de bossen!

DE NEDERLANDSE BOSSEN WORDEN ERNSTIG BEDREIGD DOOR LUCHTVERONTREINIGING
HET VERKEER HEEFT DAAR EEN AANZIENLIJK AANDEEL IN
BIJ EEN SNELHEID VAN 90 km/u. STOOT UW AUTO 60% MINDER STIKSTOF-
OXIDEN UIT DAN BIJ 120 km/u.
DAARBIJ IS HET GOEDKOPER EN VEILIGER

HONGER HOEFT NIET

Omstreeks de tijd waarin u deze TOORTS ontvangt, om precies te zijn in de week van 20 tot 27 april, zal door een groot aantal organisaties, waaronder het landelijk IVN, een actieweek worden georganiseerd over milieu, landbouw en ontwikkeling, met als thema: "Honger hoeft niet".

Het thema geeft aan, wat een analyse van het wereldvoedselvraagstuk leert: het is niet nodig dat mensen honger lijden.

In de brochure die ons bestuur ontving, wordt ingegaan op de problemen van onze overschotten en de tekorten in de derde wereld. Milieu- en derde-wereldbeweging zijn ervan overtuigd dat ecologische problemen onlosmakelijk zijn verbonden met verdeelvraagstukken op wereldschaal.

Tijdens de actieweek en tijdens een aantal daaraan voorafgaande evenementen zal de samenhang tussen milieu, landbouw en ontwikkeling aan de orde worden gesteld met het oog op een duurzame oplossing van de hongerproblemen in de wereld.

Het doel is om, naast de achterbannen van de milieu- en ontwikkelingsorganisaties, andere groepen en het brede publiek te informeren over de structurele oorzaken en achtergronden van het wereldvoedselvraagstuk en aan te geven hoe de Nederlandse samenleving kan bijdragen aan de oplossing van dit vraagstuk.

Al zal onze afdeling niet concreet meewerken aan een actie als deze, toch is het goed als IVN'er er kennis van te nemen. Ongetwijfeld zult u via de media meer zien van en horen en lezen over deze groots opgezette manifestatie.

M. Wilmink

VOORLOPIG PROGRAMMA ACTIEWEEK 20-27 APRIL

20 april	- Start manifestatie van de actieweek
24 april	- Platformbijeenkomst van de NCO over positie van de vrouw in de plattelandsontwikkeling in de Derde Wereld (georganiseerd door de NCO)
27 april	- Centrale actiedag te Utrecht
Symposium over het thema milieu, landbouw en ontwikkeling
Workshops en groepsdiscussies over deelonderwerpen
Films, tentoonstellingen, informatiemarkt, toneel, muziek
Afsluiting centrale actiedag met politiek forum over landbouwoverschotten van de EG

(georganiseerd door de NIO-vereniging)
Sprekers en spreeksters uit de Derde Wereld (georganiseerd door de MOVIB)

20-27 april - Regionale manifestaties en plaatselijke activiteiten

SPITS IN CAPRERA

KNOPPENDAG CAPRERA, 11 maart '85

De opening van ons zomerseizoen. Glorieuzer had het niet gekund! De eerste zondag van het jaar dat én de zon schijnt én de temperatuur aangenaam is. Dat trekt de mensen naar buiten en gelukkig ook naar Caprera.

Deze dag was aangekondigd in Haarlems Dagblad, Koerier en Vroege Vogels (Hilversum 1, zondags van 7.00 tot 9.00 u.). Dat zal zeker veel hebben bijgedragen tot de mooie opkomst.

Plien Peeters, die de lezingen met dia's in de kleedkamer van het Openluchttheater verzorgde, schat dat er ongeveer 200 mensen zijn geweest bij de wandelingen, want: "Er waren er 180 bij mij in de zaal en als je nu rekent (en dat is zo) dat niet iedereen de lezing heeft gevolgd..."

Die mensen hebben we met acht gidsen rondgeleid. We kwamen elkaar wel vaak tegen in de middagspits, want Caprera is niet zo groot. Het is echter wel een uitzonderlijk tuintje van de familie Teding van Berkhout geweest. Het gaat van moeras (grondwaterpeil) tot de hoogte van het Kopje en dat alles over een afstand van hemelsbreed gemeten hoogstens 200 meter. Het verschil in landschap over zo'n geringe afstand is enorm. Waar vind je dat nog meer?

Na het gidsen wachtte ons een aangename verrassing in de keuken bij de kleedkamer. "Moet je soep?" vroeg Hennie Kenselaar. En dat was precies wat we nodig hadden na al het gewandel. Dat we het geweldig met het weer hadden getroffen, besefte ik tegen de avond pas goed. Toen verdween de zon en het was meteen veel killer.

We hebben geboft. Het was een goede tegenhanger voor de activiteit in het Haarlemmermeerse Bos, waar het inderdaad altijd schijnt te moeten regenen.

Loes van den Berg

EEN ORGANISATIE-IDEE

Hoeveel mensen heeft elke gids bij een wandeling? Hoeveel waren er dus in totaal? Een vraag die de coördinator kan beantwoorden als hij dat na afloop aan alle gidsen vraagt.

Lastig! Je ziet elkaar niet meer na een wandeling. 's Avonds bellen is ook niet alles. Daarom mijn voorstel:

Op een van tevoren afgesproken punt (de winkel, de diazaal e.d.) een lijst ophangen, waarop iedere gids het aantal mensen noteert, dat hij of zij op een wandeling heeft gehad. De laatste neemt die lijst mee (dat zal dan wel de winkelhouder zijn) en belt de coördinator. Dit is eenvoudiger dan andersom.

Boven aan de lijst schrijft de coördinator zijn naam en telefoonnummer. Eén keer bellen. Spaart tijd en geld.

Loes van den Berg

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

VERSLAG

van de algemene jaarvergadering, gehouden op 19 februari
in het zaaltje van het Openluchttheater

Aanwezig: het bestuur met uitzondering van hr.Nicolai (wegens ziekte) en mw.v.d.Berg (i.v.m. familie-omstandigheden), 15 leden. Als gasten mochten we begroeten de provinciaal consulent, de hr.R.Maarschall en mw.R.Verbruggen van het NJN.

1. Opening - De vice-voorzitter, hr.J.Andreae, opende de vergadering, heette een ieder welkom en maakte melding van bericht van verhindering van 7 leden.
2. Notulen - De notulen van de laatste ledenvergadering d.d. 27 juni '84 werden niet voorgelezen, omdat deze afgedrukt stonden in DE TOORTS van september '84.
3. Ingekomen stukken - Van het landelijk bureau van het IVN kwam een nieuwjaarswens binnen.
Het IVN bestaat dit jaar 25 jaar. Zijn er leden reeds zo lang lid? Misschien drie; er wordt verder gespeurd. In het voorjaar wordt het jubileum in diverse afdelingen gevierd; 13, 14 en 15 september wordt er een landelijk jubileum-weekend gehouden in Apeldoorn.
14 t/m 20 april wordt de Internationale actieweek "Zure regen" gehouden. Achtergrondinformatie te verkrijgen bij het secretariaat. Hr.Maarschall vult nog aan: 23 maart en 31 maart instructie en 14 april "Zure-regenwandeling" in het Corversbos in Hilversum (zie ook pag.2 van deze TOORTS). 20-27 april: actieweek "Honger hoeft niet". Milieu- en Derde-Wereldbewegingen (waaronder het IVN) werken samen bij deze landelijke actie (zie ook pag.4 van deze TOORTS).
4. Jaarverslag secretaris - Het verslag over 1984 werd door ondergetekende voorgelezen. Wie een exemplaar wil hebben,

' kan dit bij het secretariaat opvragen.

5. Jaarverslag penningmeester - Een verkorte versie van het verslag wordt voorgelezen. Alle leden hebben het volledige verslag thuisgestuurd gekregen.
6. Verslag kascommissie - Dit wordt voorgelezen door Marijke Zoetelief, mede namens Wil van Beek. Zij dankt en complimenteert de penningmeester voor al het werk, waarna de penningmeester décharge wordt verleend.
7. Benoeming kascommissie - Wil van Beek blijft aan en Arent Meyjes en Wim Dijkgraaf worden benoemd als nieuwe leden. De voorzitter bedankt Marijke voor haar werk.

Tijdens de pauze wordt er niet alleen koffie en thee geschonken, maar blijkt er ook grote belangstelling te bestaan voor kopieën van het jaarverslag, informatie over zure regen e.d. en wordt er zeer geanimeerd van gedachten gewisseld.

8. Verslag redactie van DE TOORTS - Hr.Litjens leest dit voor. Er zijn het afgelopen jaar drie nummers verschenen met resp. 19, 16 en 22 pagina's. Dank voor de schrijvende lezers. Dank van de voorzitter aan de redactieleden voor al het werk. DE TOORTS is een volwassen, goed ogend blad.
9. Bestuursverkiezing - De voorzitter wil dit punt graag toelichten. Het bestuur werkt in zijn huidige samenstelling pas ruim een half jaar. De leden zijn nu net aan elkaar gewend. Zij zouden graag zonder verdere mutaties verder werken. Het voorstel van het bestuur is: laat het rooster van aftreden en herkiesbaarstelling vanaf deze jaarvergadering ingaan. Wel graag een bestuursuitbreiding van 5 naar 7 leden. De vergadering was het unaniem met dit voorstel eens (J.Cronau: "volledig mee eens"; A.Meyjes: "stabiliteit is noodzakelijk"). Voorzitter: In het voorjaar moet nog een ledenvergadering worden belegd; misschien komt het bestuur dan met een voorstel voor bestuursuitbreiding.
 - Hr.Ruting: Hoe wordt er gedacht over vertegenwoordiging van de TOORTS-redactie in het bestuur? Lijkt zinnig.
 - Hr.Litjens: Er is wel over gedacht; onafhankelijkheid kan journalistieke vrijheid geven en dus voordelen.
 - M.Sanders: Zijn bestuursvergaderingen besloten of openbaar?
 - Voorzitter: Niet open. Het komt voor dat leden op uitnodiging zo'n vergadering bijwonen.
 - A.de Groot doet verslag van zo'n geval. Was er zeer positief over.
 - W.Dijkgraaf bedankt het bestuur en W.van Beek maakt een compliment voor het secretariaatswerk.
10. Mededelingen - Er wordt van gedachten gewisseld over de contributie (f 20) en de donatie (f 25). Er is een voorstel van een van de leden de donatie te verlagen tot minimaal f 20. Sommige leden voelen voor gelijk trekken. Maar er is een reden voor het verschil. Leden worden

geacht actief te zijn. De meerderheid van de vergadering besluit niets te wijzigen.

Het depot gaat verzekerd worden bij de verzekering van "huize Peeters".

De verzekering van persoonlijke bezittingen heeft wat meer voeten in aarde. Er blijken mogelijkheden te bestaan, volgens enkele leden, spullen te verzekeren op naam van een persoon voor één dag, een weekend of een week. Zal naar geïnformeerd worden.

ACTIE

11. Begroting '85 - Een vraag van W.Dijkgraaf wordt door de penningmeester uitgelegd aan de hand van rond gedeelde kopieën van de begroting. De rente van het kapitaal wordt gezien als jaarlijks basisinkomen en geïnvesteerd in een grote activiteit voor het publiek en de contributie voor de Kamer van Koophandel. Het kapitaal zelf zal vastgezet worden voor een aantal jaren voor een zo hoog mogelijke rente. A.de Groot geeft het advies eens te informeren bij een bank waar de beleggers inspraak hebben in de wijze van besteding van het belegde kapitaal.

ACTIE

De vergadering gaat akkoord met deze voorstellen en geeft toestemming aan de penningmeester tot aflossing van de in '82 en '83 verkochte obligaties ad f 25; dit zijn er 33.

ACTIE

12. Plannen voor het komend jaar

- a. Samenwerking met het eveneens jubilerende NJN (65 jaar!) bij een manifestatie in het centrum van de stad op zaterdag 11 mei.
- b. 's Winters vergaderingen en bijeenkomsten organiseren in het centrum van Haarlem: aan de Gedempte Oude Gracht of in de Witte-Herenstraat.
Zomers in Thijsses Hof of Caprera.
- c. Er komen activiteiten voor leden en donateurs in de vorm van excursies in natuurgebieden op de doordeweekse avonden in juli en augustus. Doel: het onderlinge contact bevorderen en een stuk kadervorming.
Idee van A.Meyjes: nodig eens een gastspreker of specialist uit voor zo'n avond.
A.de Groot: Misschien een keer in Schalkwijk.
M.Zoetelief kent iemand die veel over uilen weet.
- d. Er zal een werkgroepje "Excursies" gevormd worden.
Is al voorzichtig opgestart (o.l.v.P.Peeters). Taak van dit groepje:
 - organisatie van de activiteit;
 - afspraken maken met beheerder van het terrein e.d.;
 - coördinator benoemen;
 - de laatste heeft o.a. tot taak verslag in te leveren bij het secretariaat (N.B. Ook negatieve ervaringen zijn belangrijk!).
- e. Plan M.Daalmeyer: Wandelingen op doordeweekse dagen met bewoners van Nieuw Unicum in Zandvoort.
- f. Er draait weer een Groencursus-voorjaar; 27 deelnemers.
- g. Plannen voor een grootse manifestatie in najaar '86 in

ACTIE

- samenwerking met Natuurmonumenten, Vogelwerkgroep, ' NJN e.a., gekoppeld aan districtsdag Natuurmonumenten in Haarlem.
- h. Contact met afdeling Welzijn van de gemeente Haarlem.
13. Rondvraag
- a. A.de Groot: Waarom ingeschreven bij de Kamer van Koophandel?
Voorzitter: Juridische bevoegdheid is dan duidelijker.
A.de Groot: Europavaartparkmanifestatie. Wat doet het IVN? Wie maakt plannen?
Voorzitter: A.de Groot wordt uigenodigd op een bestuursvergadering.
- Actie b. Ideeën van consulent Maarschall:
- Is er behoefte aan activiteiten voor jongeren? Een eigen jeugdafdeling?
- Tijdens gesprek met gemeente contact opnemen met schooltuindienst. (Haarlem heeft geen schoolbioloog)
- c. A.Meyjes: Verslagen van contactavonden in DE TOORTS.
Misschien is een impressie van zo'n avond een aanmoediging voor andere leden ook zo'n activiteit eens te bezoeken.
- Actie d. W.Dijkgraaf: Wanneer komt het vervolg van het programma van de publieksactiviteiten uit.
Voorzitter: Zo snel mogelijk. Eerstvolgende bestuursvergadering komt dit aan de orde.
- e. J.Kuypers: Waarom steeds dezelfde gidsen bij publieksactiviteiten?
Ja, hoe zou dat komen?
14. Sluiting - Voorzitter sluit om 23.00 uur de zeer geanimeerde vergadering. Bedankt het bestuur en de aanwezige leden voor hun positieve en prettige aandeel in deze vergadering.

M.Wilmink

OPROEP!!!

Wie wil in de tweede helft van
mei wandelen langs de

Zanderijvaart?

Graag contact met:

Jaap Kuypers
tel.: 36 16 76

Wereld Natuur Fonds

Donderdag 9 mei a.s. zal de voorjaarsbijeenkomst van de afdeling Kennemerland van het Wereld Natuur Fonds plaatsvinden. De heer dr.B.M.Lensink, directeur van Artis, is bereid gevonden een lezing voor ons te houden. De heer Lensink zal het hebben over het gebeuren om ons heen in de natuur, waarbij zowel bij goedbedoelde als niet goedbedoelde ideeën de uitwerking t.o.v. de natuur anders kan uitvallen dan gedacht.

De lezing zal worden toegelicht door schitterende dia's uit verschillende delen van de wereld.

Na de pauze zal de film "Jump for joy" worden gedraaid. Deze film gaat over dolfijnen, hun sociale gedrag en onderlinge communicatie.

Plaats: Dorpshuis, Donkerelaan 20, Bloemendaal.

Aanvang: 20.00 uur.

Toegang: f 2,- per persoon. Rangers vrij.

Het Pandawinkeltje is geopend vanaf 19.15 uur.

De Donkerelaan is bereikbaar vanaf station Haarlem per bus 71. Heenweg 8 minuten voor het hele en halve uur; terugweg 2 minuten over het hele en halve uur. Uitstappen: Kerkplein. De Donkerelaan is op enkele minuten loopafstand.

(Ingezonden mededeling)

-0-0-0-0-0-0-0-

IVN'ers opgelet!

Oproep van het secretariaat aan de leden, die op een of andere manier als IVN'er actief zijn:

Doe verslag van uw activiteiten. Het is leuk en stimulerend voor andere leden eens te horen of te lezen wat "onze mensen" zoal doen.

Op de jaarvergadering is gebleken dat de aanwezigen het leuk vonden dat er melding werd gemaakt in het jaarverslag van diverse persoonlijke "nevenactiviteiten".

Jammer genoeg, zo bleek, was het verslag over 1984, wat deze activiteiten betreft, lang niet compleet.

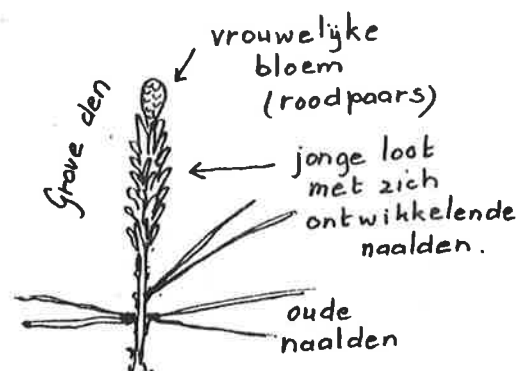
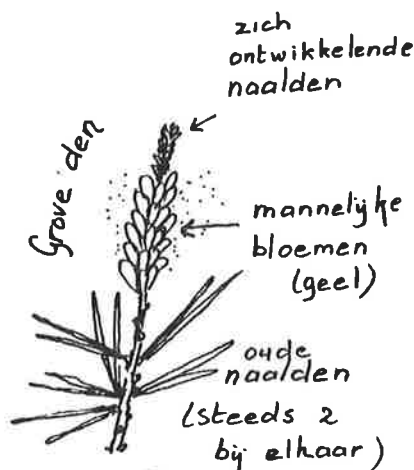
Laat dat het volgend jaar niet weer zo zijn. Geef uw "uitspattingen" op dit gebied door aan:

Mieke Wilmlink, v.d.Waalslaan 20, 2105 TD Heemstede,
tel. 023-28 75 28.

NAALDBOMEN

Wanneer u dit artikel leest, is het al weer eind april. En of het voorjaar nu koud is of warm, nat of droog, bomen en struiken moeten in bloei komen. Over de bloei van enkele bomen gaat dit artikel. En wel over die van naaldbomen, met name dennen. Die vindt over het algemeen plaats aan het eind van de maand mei en in de maand juni.

Een bloeiende den valt op door de felle kleur van de mannelijke bloeiwijze, meestal geel.

Een bloeiende den (dennen op schrale grond bloeien in het algemeen eerder dan dennen op vruchtbare bodem; bloei kan beginnen op 15-jarige leeftijd, maar ook pas als een den al 70 jaar oud is) draagt zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen. Hij is, wat men noemt, éénhuizig. (Zie tek. hierboven.) De mannelijke bloemen zijn een soort kegels die gevormd worden door dicht op elkaar gedrukte meeldraden (linkertek.). Die meeldraden bevatten stuifmeel. Zo'n kegel kan anderhalf miljoen stuifmeelkorrels bevatten. Die stuifmeelkorrels worden door de wind verspreid. Elke korrel wordt gedragen door twee luchtzakken (tek. hiernaast). Stuifmeel moet terecht komen op de zaadknoppen, die onbedekt met zijn tweeën op een schub van een vrouwelijke bloem liggen. Van eind mei tot in juni kunt u die vrouwelijke bloemen vinden. Ze staan altijd aan het eind van een jonge loot. Deze herkent u aan de lichtgroene kleur en de zeer korte naaldjes, die vaak nog zijn verbor-

gen in een vliesachtig "foudraal".

De vrouwelijke bloem is (meestal) roodpaars en voelt zacht aan. Ze bestaat uit een aantal zachte schubjes die spiraalsgewijs op een as zijn geplant (zie rechtersketching boven aan vorige pagina). Op elke schub liggen twee zaadknoppen. Deze zijn onbedekt. Daarom noemt men die naaldbomen ook wel naaktzadigen. Enkele stuifmeelkorrels van de enorme overvloed zullen terechtkomen op de zaadknoppen. Die zijn daarmee dan bestoven. Daarna zal bevruchting plaatsvinden. Het wonderlijke is dat die bevruchting niet direct volgt op de bestuiving, maar pas plaatsvindt in het vroege voorjaar van het volgende jaar. Na de bevruchting kan het kleine kegeltje dan uitgroeien tot een rijpe kegel met houtige schubben. Meestal is de kegel in oktober volgroeid en rijp. Het zaad, dat dan ook al rijp is, wordt pas in het daarop volgende voorjaar geloosd, wanneer de kegels door de warmte opengaan.

Hoe kunt u nu van dit alles iets waarnemen?

Zoek een den die bloeit op ooghoogte of iets hoger, zodat u er tenminste bij kunt. Bij een den (Pinus) zitten altijd minstens 2 (soms 3 of 5) naalden bijeen in een soort vliezig kokertje en dat kokertje staat weer op een heel klein takje (kortlot).

Dergelijke dennen vindt u bijvoorbeeld in het duingebied van het Openluchttheater en Caprera, in de Kennemerduinen, in de Amsterdamse Waterleidingduinen, in Duin- en Kruidberg, maar ook in stadsparken als het Noordersportpark. Bekijk dan eens een tak die ongeveer het beeld geeft van de drie tekeningen op de volgende bladzijde. Misschien vindt u dan alle leeftijden van de denappel.

Met name in het Openluchttheater in Bloemendaal staan veel blauwe sparren (Picea pungens). Sparren vormen na de bloei ook kegels, maar die zijn in één jaar rijp. Over sparren en andere naaldbomen (lariks, taxus, ceder enz.) schrijven we volgende keer iets. Dit artikel wil ik besluiten met enkele aanwijzingen hoe u de in het duingebied groeiende dennen kunt onderscheiden.

Het vaakst vindt u er de zwarte en de grove den.

Zwarte dennen hebben vrij lange naalden (± 14 cm) en de schors van hun stam is tot in de top grijs gekleurd. Er zijn twee variëteiten van de zwarte den; het onderscheid is dikwijls moeilijk.

De groeve den heeft veel kortere naalden (± 8 cm) die blauw-groen gekleurd zijn. De schors van de stam is boven aan mooi ~~rood~~ ^{oranje} van kleur.

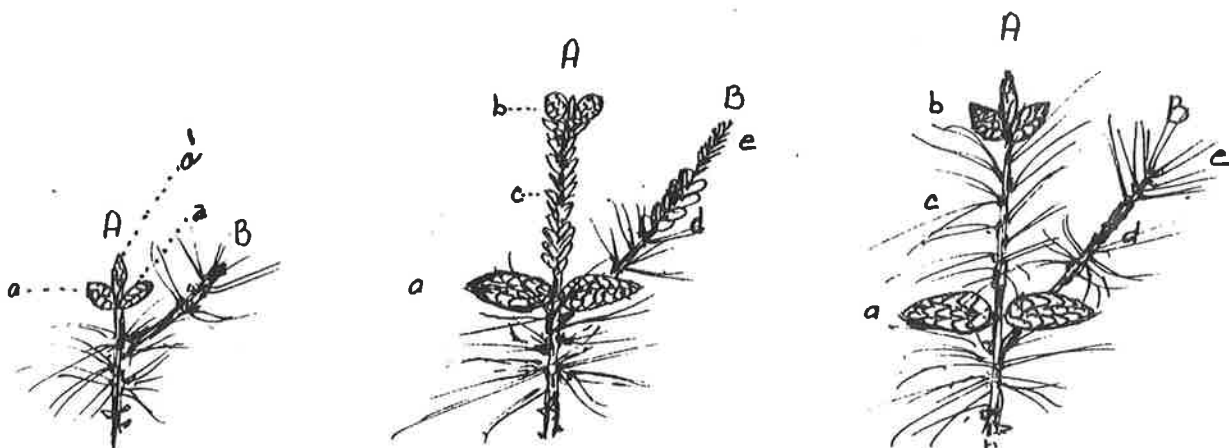
Soms ziet u de bergden (vooral in het duingebied van het Openluchttheater). Deze den is struikachtig; de naalden zijn hoogstens 8 cm en de kegels zijn klein ($\pm 2\frac{1}{2}$ cm).

. Hier en daar in onze (Kennemerlandse) duinen groeit de zeeden. Deze heeft zeer lange naalden (± 20 cm) en grote kegels (± 15 cm). Bij Bergen en Schoorl zijn er veel meer aangeplant dan bij ons.

Ik wens u veel plezier bij uw speurtocht langs de bloeiende dennen. Wanneer u leuke dingen hebt gezien over deze bomen, schrijf het dan eens op en stuur het in als artikel voor dit blad.

P. Peeters

ONTWIKKELING VAN EEN TAK VAN EEN ZWARTE DEN

Herfst '84
(idem febr./mrt. '85)

Hoofdtak A draagt aan de top 2 vrouwelijke kleine kegels (a). Verder zijn overal uitgegroeide naalden. Zijtak B draagt aan de top een knop, en ook uitgegroeide naalden. Tussen de 2 kleine kegels van tak A zit nog een winterknop. (a')

Juni '85

Tak A is uitgegroeid: uit de eindknop groeide een nieuwe loot (c) met op de top 2 vrouwelijke bloemen (b). De kleine kegels (a) van 1984 zijn nu veel groter. Aan zijtak B zien we mannelijke bloemen (d) en jonge naalden (e).

Oktober '85

De vrouwelijke bloemen (b) aan tak A zijn nu kleine kegels. Het jonge loot (c) draagt lange naalden. De appels (a) zijn rijp. Aan tak B zijn de mannelijke bloemen afgevallen; daar ontstaat een kale plek (d). De jonge naalden (e) zijn nu ook lang. Aan de top van tak A zit weer een duidelijke winterknop.

In het voorjaar van 1986 zullen de rijpe appels (a) zich openen en zo de zaden vrijlaten.

SCHENKING

Menigeen die het financieel jaarverslag van onze afdeling leest, zal zich afvragen waar die niet onaanzienlijke som geld vandaan komt. Omdat ik vind dat het bestuur in berichtgeving is achtergebleven, ben ikzelf maar in de pen geklommen. Deze gelden zijn namelijk niet zo maar uit de lucht komen vallen; daar is door een groot aantal vrijwilligers zeer veel werk voor verzet.

In 1952 werd door een aantal natuurvorsers, zoals burgemeester Cremer, de heren van Deutekom, Dorestein, van Hesel en Ruting de Natuurbeschermingscommissie Zuid-Kennemerland en de Natuurwacht Zuid-Kennemerland opgericht. Het eerste orgaan had een meer organiserende functie. Daar kwamen dan ook de subsidies van Haarlem en omliggende gemeenten binnen. Het tweede orgaan had een meer uitvoerende functie. Die taak kwam op de heren van de Linde, Miezerus, Beek, Niessen en mijzelf te rusten. Tot de activiteiten in die dagen behoorden het geven van voorlichting, lezingen, diavonden, wandelingen, maar de nadruk lag vooral op de natuurbeschermende taak. Ieder lid had een rayon toebedeeld gekregen, waar hij als een soort controleur optrad. Later werden de gelederen versterkt met de heren Horeman, Puts, Kotman, Thomas en de beide dames Puts.

Mede onder de inspirerende invloed van onze natuurwacht ontstonden in de beginjaren meer van dergelijke organisaties in den lande, waaruit als overkoepelende organisatie de Bond van Natuurwachten ontstond. Ideeën veranderen en in de loop van de tijd kwam er steeds meer nadruk op natuureducatie te liggen, zodat in 1960 de Bond van Natuurwachten werd omgezet in het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, kortweg het IVN. Ook de Natuurwacht Zuid-Kennemerland wilde zich bij deze nieuwe organisatie aansluiten, maar toen bleek dat daardoor de subsidie van de gemeente drastisch zou verminderen, werd hiervan afgezien. De Natuurwacht Zuid-Kennemerland ging wel met het IVN samenwerken. Zo moest ieder van ons persoonlijk ook lid zijn van het IVN en wij hadden een vertegenwoordiging in het IVN-district Noord-Holland.

In de jaren zestig ging het de Natuurwacht zeer voor de wind. Nieuwe actieve leden als de heren Mertens, Bos en van Zalinge, die de grote motor was achter het opzetten van de eerste gidsencursus en de oprichting van het eerste biologische centrum de Duyventil in de Amsterdamse Waterleidingduinen. De Duyventil was genoemd naar de heer Duyve, in die dagen penningmeester van de Natuurbeschermingscommissie en functionaris bij het waterleidingbedrijf. In het biologische centrum werden tijdelijke tentoonstellingen op-

gebouwd en rond deze projecten vonden dan lezingen en excursies plaats. Later werd de Duyventil met nog een gebouw uitgebreid en begon ikzelf in de kleedkamers van het Openluchttheater in Caprera een tweede centrum, terwijl de heer Horeman een aantal malen het gebouw van de vereniging "Eigen Tuin" mocht gebruiken om ook daar projecten van start te laten gaan. Om financiële redenen werd er een aparte stichting Biologische Centra opgericht. Deze heeft bestaan tot de opheffing in 1979 (door interne strubbelingen, terugloop van het aantal actieve leden en het feit dat onze gebouwtjes in de Amsterdamse Waterleidingduinen moesten verdwijnen, omdat het waterleidingbedrijf zelf met een eigen tentoonstellingsruimte kwam). Alle financiële middelen van de Natuurwacht en de Stichting werden gestort in de kas van Natuurbeschermingscommissie, hoewel de Natuurwacht officieel nooit werd opgeheven.

Na jaren van stilstand moest er toch iets komen om de ontstane leegte op te vullen. De IVN-afdeling Haarlem en Omstreken werd opgericht. Horeman en ik als oud-gedienden wisten van het bestaan van het geld bij de Natuurbeschermingscommissie, die nu niet meer dan een papieren naam was. Wij vonden dat het geld de afdeling rechtens toekwam. Nu is het dan eindelijk zo ver, de afdeling is een rijke afdeling geworden. In al die jaren was het geld door rente alleen maar meer geworden.

Zoals u ziet is deze "schenking" niet zo maar uit de lucht komen vallen en bij deze wil ik hulde brengen aan al die mannen (en niet te vergeten hun echtgenotes), wier namen ik hier heb genoemd of vergeten heb te noemen, die door veel tijd en energie aan de natuurbeschermingszaak te geven dit geld hebben opgebracht. Dank.

Joop Cronau

mededelingen

1. Ieder jaar houdt het landelijk IVN een algemene ledenvergadering. Wie zou geïnteresseerd zijn deze eens te bezoeken namens de afdeling?
Opstellen in rijen van drie op de stoep van het secretariaat. Liefhebbers hebben voorrang.
2. Er is een werkgroep-excursies samengesteld. De leden van het groepje zijn:
Lies van der Drift, tel. 361 397
Hennie Kenselaar, tel. 263 735
Plien Peeters, tel. 263 436
Nico Selie, tel. 02520-29952
Taak van de werkgroep is:

- Excursieprogramma's bedenken/samenstellen en definitieve versie uittikken.

Dat programma omvat alle excursies voor het publiek en de "vaste" dagen, zoals paddestoelendag.

De werkgroep zoekt (en wijst aan) coördinatoren voor diverse activiteiten en neemt contact op met terreinbeheerders.

Voor het programma definitief wordt vastgesteld, is er ruggespraak met het bestuur.

Wie ideeën heeft voor excursies voor het publiek, kan contact opnemen met de leden van de werkgroep.

3. Er komen gedurende juli en augustus activiteiten voor onze eigen mensen (donateurs en leden). Doel: uitbreiding eigen kennis en bevordering onderling contact. De activiteiten worden gehouden op zomeravonden. Het definitieve programma volgt nog.
4. Vergaderingen en/of contactavonden zullen plaatsvinden in "Het Paradijsje", Witte Herenstraat 36, Haarlem, tel. 023-325576.
5. Jaap Kuypers wil wandelen (zie blz. 9).
6. De afdeling heeft een eigen girorekening gekregen:

5007954

IVN-afd. Haarlem en Omstreken
Haarlem.

GROENCURSUS

AFDRUKKEN VAN EEN CURSIST

Het lijkt voor cursisten in deze extreme winter een moeilijke opgave, maar dat is het niet. Want in een tijd dat je denkt dat de hele natuur slaapt, wordt door een team van perfecte gidsen een totaal nieuwe wereld voor je geopend. De natuur, waarvan we natuurlijk allemaal houden, krijgt een totaal andere dimensie. Je leert dingen zien, waaraan je voorheen achteloos voorbijging.

Waarom werpt die boom ieder jaar zijn bladeren af?

Waarom ligt de bodem bezaaid met al die eikels, beukenootjes, denne-appels, bladeren en takjes?

Wat zijn sporen en sporenkapsels in mossen?

Wat zijn bladmerken in twijgen?

Vragen die een vanzelfsprekend antwoord in zich herbergen: ze hebben namelijk een functie. Een functie waaraan de leek in het begin zo achteloos voorbijgaat en die toch zo belangrijk is. Zo belangrijk, dat ze onze aandacht en hulp ten

volle verdient. Deze aandacht nu wordt je op de IVN-cursus spelenderwijs en op een heel prettige en ongedwongen manier bijgebracht.

De manier van voorlichten en het te bestuderen materiaal getuigen van veel zorg. Wat we op de cursusavonden leren, wordt op de zondagse excursies in praktijk gebracht. Je staat er versteld van hoe de natuur zich in de winter ontwikkelt en opmaakt voor de nieuwe lente, die er onherroepelijk zit aan te komen. Dat wij deze nieuwe lente met andere ogen en grotere interesse tegemoet zullen treden, dat danken we aan de Groencursus '84-'85 van het IVN en zijn enthousiaste medewerkers.

Een cursist

GROENE VRAGEN

Loes v.d. Berg vraagt: Wat is referentieverdamping? Die term kun je dagelijks horen op de radio (Hilversum 2 om 12.30 uur). Ik heb eruit begrepen dat het de dagelijkse verdamping is van de gevallen neerslag. In de winter geven ze dat niet op. Is het dan zo weinig dat het niet belangrijk is? En hoe komen ze aan het woord "referentie"? Waar refereren ze aan?

Antwoord: Noch in encyclopedieën noch in weerkundeboeken hebben we de term referentieverdamping kunnen vinden. Maar onder het trefwoord "verdampingsmeter" vonden we in de Winkler-Prins het volgende: "Verdampingspannen of -bakken zijn bassins, gevuld met water, waaruit door meting van het waterniveau de hoeveelheid verdampt water kan worden afgeleid. Ze zijn wel in staat een indruk te geven van het verschil in verdampingssterkte tussen verschillende plaatsen, maar geven geen betrouwbare informatie over de verdamping op een bepaalde plaats onder natuurlijke omstandigheden. Ook andere meetmethodes geven geen absolute informatie." De term "referentie" wordt nu duidelijk. Refereren betekent letterlijk "verslag uitbrengen". De verdampingspannen brengen verslag uit van de verdamping onder bepaalde omstandigheden. Het verkregen verdampingsgetal is niet absoluut maatgevend. Men kan eraan refereren, naar verwijzen.

De mate van verdamping is voor de boer van belang, omdat een geringe of grote verdamping van invloed is op de resultaten bij o.a. bemesting en spuiten met pesticiden. 's Winters hoeft de verdamping beslist niet geringer te zijn dan in de zomer, maar in de koude periode wordt niet gemest en ook niet gespoten.

Mocht nog iemand nadere informatie over dit onderwerp hebben, dan houden wij ons aanbevolen.

Overigens hopen we dat ons antwoord er niet volkomen naast is. Zoals gezegd: een uitleg van het woord referentieverdamping hebben we nergens kunnen vinden.

Vraag: Waarom worden er vleermuiskasten opgehangen?

Antwoord: Veel vleermuizen overnachten en overwinteren o.a. in holle bomen. Doordat er veel van deze bomen gekapt worden, probeert men nu dit te kort op te vangen d.m.v. vleermuiskasten (zie tekening).

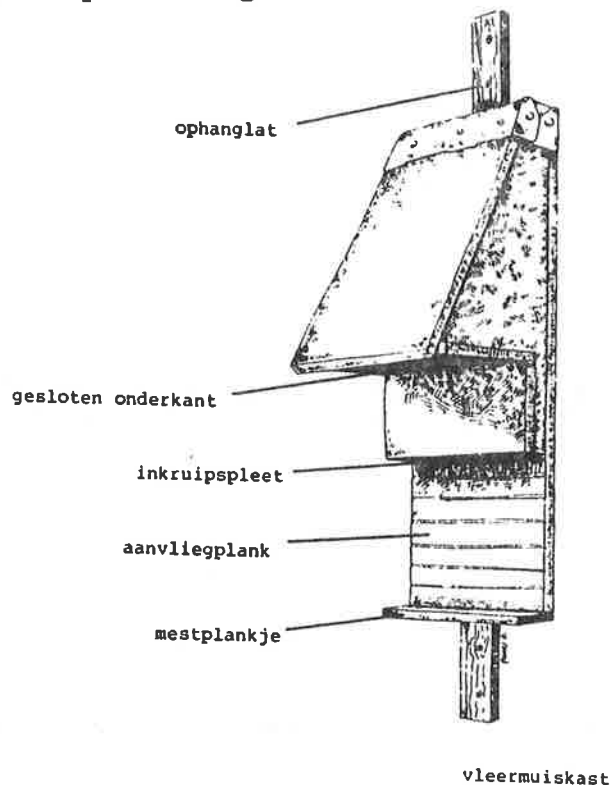
Holle bomen worden niet alleen voor overnachting en overwintering gebruikt, maar ook om er jongen ter wereld te brengen. Dat doet bijvoorbeeld de rosse vleermuis.

Vraag: Welke soorten vleermuizen komen er in ons land voor?

Antwoord: Dat zijn er nog zo'n 17 soorten. Daarvan zijn de rosse vleermuis, de watervleermuis, de gewone grootoorvleermuis en de franjestaart de bekendste. Genoemde soorten worden voornamelijk in holle bomen aangetroffen.

Vraag: Wordt er vleermuisonderzoek gedaan en zo ja, wie houden zich ermee bezig?

Antwoord: Er wordt inderdaad onderzoek verricht, bv. naar leefmilieu, gewoonten, soorten en voortplanting. De instanties die hiermee bezig zijn, zijn het laboratorium voor zoölogie en taxonomie en Staatsbosbeheer, beide in Utrecht. Ons lid J. Cronau Sr. houdt voor VROM in onze omgeving (Kenne-merland) de vleermuizenstand bij. Dus als u bepaalde gegevens hebt en/of dode vleermuizen vindt, geef dit dan even aan hem door. Alvast bedankt.

VERZOEK

Ik zit in 4-HAVO en maak een eidexamen-werkstuk voor biologie over vleermuizen. Ik heb zelf vleermuiskasten gemaakt en op verschillende plaatsen in Haarlem opgehangen. Ik wil vragen of er mensen zijn die al enige ervaring hebben met vleermuiskasten.

En wie kan mij wat inlichtingen verschaffen over de vleermuizen in Haarlem en omgeving? Ook documentatiemateriaal is

van harte welkom. Als u wat weet, bel of schrijf even naar:

Mirjam Dommerholt
Hyacintenlaan 1
2015 BA Haarlem
tel. 023-327570

plekjes met karakter

Dit wordt een serie artikeltjes over bekende en minder bekende natuurgebieden om u enig inzicht te geven in wat ons kikkerlandje, zo klein als het is, al niet in huis heeft aan natuurschoon.

Het eerste gebied waar we aandacht aan besteden, is de Eilandspolder.

De Eilandspolder ligt ongeveer in het midden van Noord-Holland, precies tussen de droogmakerijen Beemster en Schermer. Anders gezegd: als u van Alkmaar in zuidoostelijke richting gaat naar De Rijp of Purmerend, dan komt u erlangs.

De Eilandspolder wordt ook wel het Schermereiland genoemd, omdat het vroeger als een eiland in de binnenzee van Noord-Holland lag. Die binnenzee stond weer in open verbinding met het tegenwoordige IJ.

Ergens in de late middeleeuwen werd het eiland bedijkt om te voorkomen dat het verder door de golven werd afgeslagen. De bodem bestond en bestaat nog uit een dik pakket laagveen. Deze is vrij slap.

Als je het gebied van boven af zou bekijken, zou je zien dat het door sloten als het ware versneden is in kleine kavels grasland. Hoe komt dat?

Tot + 1280 behoorde het eiland tot het bisdom Utrecht. De toenmalige bisschop bepaalde dat de ontginningen (kavels) een maximale lengte mochten hebben van 1250 meter. Deze maat werd aangehouden omdat bleek dat sloten tot die lengte voor een goede afwatering konden zorgen. Door de vele sloten wordt de Eilandspolder ook wel een vaarpolder genoemd.

In dit gebied wonen op het ogenblik nog een paar boeren, die, zo lang ze het hoofd nog boven water kunnen houden,

een veeteeltbedrijf runnen. Omdat ze veel kleine kavels hebben, gescheiden door sloten, moeten ze alles per boot doen. Dit is vrij duur omdat het zo arbeidsintensief is. Om in deze situatie verandering te brengen is er een soort ruilverkavelingsplan ontwikkeld, wat inhoudt dat er tussen de kavels dammetjes in de sloten worden gelegd, zodat de boeren per trekker over het land kunnen. Diverse natuurbeschermingsorganisaties hebben hier ernstig bezwaar tegen, omdat ze vrezen dat het grote gevolgen zal hebben voor flora en fauna in het gebied. Daarom zijn Staatsbosbeheer en de Stichting Noordhollands Landschap in 1966 al begonnen met het opkopen van grote delen van de polder. Van de vaarpolder, zo'n 1100 ha groot heeft SBB nu ongeveer 600 ha in eigendom.

De Eilandspolder staat bekend als vogelgebied. Er zijn nu zo'n 70 verschillende soorten vogels waargenomen. Door mensen van SBB en diverse vogelwerkgroepen worden tellingen en inventarisaties verricht.

Er worden soorten aangetroffen, zoals wintertaling, zomertaling, slobbeend, bruine kiekendief, boomvalk, visdief, karekiet, ransuil; verder weidevogels, als grutto, kempfaan, kievit en tureluur.

Het beheer is er op het ogenblik vooral op gericht dat het leefmilieu van deze weidevogels in stand wordt gehouden. Dit doet men bijvoorbeeld door maaibeperkingen (pas na 15 mei) en verwijdering van houtopslag.

Ook qua plantenrijkdom is de polder interessant. Even een greep uit de collectie: diverse veenmossen, gevlekte orchis, reukgras, koekoeksbloem, tormentil, gevleugeld hertshooi. Verder zit er hier en daar darmwier en kranswier in het water.

Tot slot kunt u nog een paar leuke dorpjes bekijken in de polder, zoals Graft, De Rijk en Grootschermer.

Het plaatsje De Rijk was vroeger een centrum van walvis- en haringrederijen. Dat is nog goed te zien aan de vele typische woningen met nettenschuren en de zeilmakerijen. Ook het raadhuis en de kerk zijn zeker een bezoek waard. Hieraan is de rijkdom van weleer te zien. En vergeet de drie molens (achtkante binnenkruiers) bij Schermerhorn niet (drietrapsbemaling).

Volgende keer komt er een ander gebied aan de orde.

Rob Hoogstraten

De oplossing van de puzzel in het december-nummer was:

BOOMCHIRURG

Bodembedekkers

Hebt u de afgelopen winter nog gespeurd naar al die groene blaadjes op de bodem? Ze hebben het wél geweten dat ze in december al aanwezig waren. Ze moesten onder het juk van twee vorstperiodes door. De eerste van die twee had eigenlijk weinig invloed op het bodemgroen. Dat was te danken aan de sneeuwlaag, die als een deken werkte. Toen het dan ook half januari ging dooien, leek het aantal groene blaadjes niet noemenswaard verminderd.

De tweede vorstperiode had veel meer invloed op de begroeiing; er lag geen sneeuw en zelfs onder de beschutting van het struikgewas was het flink koud.

Vooraf de bladeren van de voorjaarszonnebloem lagen er slap en ellendig bij. Op zich is dat niet erg, want het is hun manier om het hoofd te bieden aan vorst. Maar die vorst moet dan niet te lang aanhouden. En dat was nu wel het geval. Daardoor is toch wel een deel van de planten bevroren; met name voorjaarszonnebloem, gele dovenetel en fluitekruid hebben verliezen geleden. Hondsdraf en aronskelk boden meer weerstand. Wel vorstschade dus, maar toch...

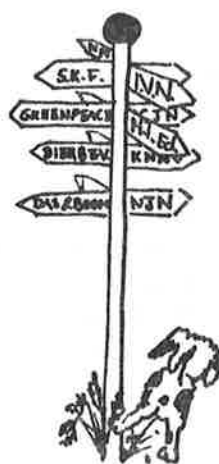
Terwijl ik dit schrijf, is het inmiddels half maart en de bodem wordt steeds groener. Echt funest was de afgelopen winter dus niet.

Flien Peeters

Wegwijs

IN NATUUR- EN MILIEUBESCHERMEND NEDERLAND

In het vorige nummer van De Toorts heeft u een overzicht kunnen lezen van de geschiedenis van milieu-organisaties in ons land. Nu is de beurt aan plaatselijke organisaties in en om Haarlem om iets over zichzelf te vertellen.

We starten met de organisaties die zich over het algemeen met natuurstudie bezighouden. Een ervan, de NJN, bestaat dit jaar 65 jaar. In dit verband wordt er een aantal activiteiten door hen georganiseerd, o.a. in Haarlem, maar hierover zullen zij u zelf in deze Toorts berichten.

Ook de wat oudere IVN'ers kan ik aanbevelen hier eens een kijkje te gaan nemen. U frist misschien niet alleen uw natuurkennis wat op, maar u doet tegelijk de ervaring op wat jongeren bezighoudt en wat voor educatiewerkvormen zij gebruiken.

Nog één ding moet ik even kwijt. In het vorige artikel is een foutje geslopen. Per abuis heb ik vermeld, dat de staatsnatuurreservaten vallen onder het ministerie van VROM, dat moet het ministerie van WVC zijn. Excuses hiervoor.

J. Cronau jr.

DE NJN VIERT FEEST!

Dit jaar beleeft de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie haar 65e verjaardag, en dat mag natuurlijk niet onopgemerkt voorbijgaan. Daarom wordt in het weekend van 11 en 12 mei een grootse actie georganiseerd. In vijf plaatsen (Groningen, Den Haag, Haarlem, Oss, Zwolle) staan dan kraampjes met informatie over de NJN. Er wordt ook muziek gemaakt en volksdanst. Bovendien zijn er stadswandelingen en excursies in de buurt voor belangstellenden.

Uit alle afdelingen fietsen NJN'ers naar die vijf plaatsen toe, waar ze op excursie kunnen gaan, volksdansen of wat ze verder verzinnen. 's Avonds is er een programma. In Haarlem bestaat dat uit een lezing over de Kennemerduinen en waarschijnlijk een praatje van een oud-NJN'er en een optreden. Ook niet-NJN'ers zijn welkom. De volgende dag is er dan nog een open excursie.

Voor wie het nog niet weet: De NJN is een vereniging voor iedereen van 12-23 jaar die interesse heeft voor de natuur. Op het moment hebben we zo'n 1100 leden in 69 afdelingen verspreid over het land. Zo'n afdeling onrganiseert regelmatig excursies naar natuurgebieden. Verder worden er in alle schoolvakanties kampen georganiseerd, regionaal of landelijk. In de zomervakantie zijn er zomerkampen van 10 dagen op 4 plaatsen in Nederland, en één in België. Informatie over de NJN en de zomerkampen: Schaep en Burg, Noordeinde 60, 1243 JJ 's-Graveland. Informatie over het weekend van 11 en 12 mei: Rolien Verbruggen, Lindenstraat 20, 1015 KX Amsterdam, tel. 020-252704.

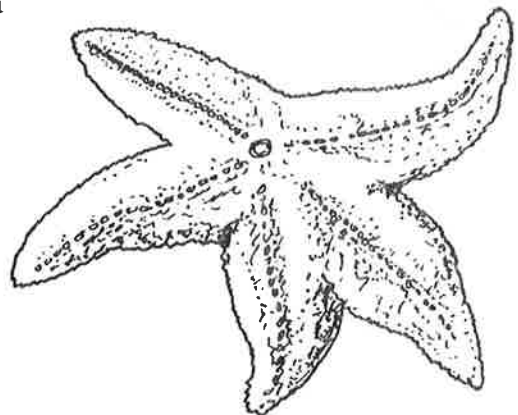
Rolien Verbruggen

VOOR KINDEREN DOOR KINDEREN

EEN KRACHTPATSER

Gekke beesten, zeesterren. Je zou bijna denken dat het geen dieren zijn. Maar dat zijn ze toch heus. En sterk dat ze zijn. In hun mooie lijf met de vijf armen zit een heleboel kracht.

Zeesterren zijn gek op mosselen. Even onder de waterlijn kruipen ze over de keien van de zeedijken op zoek naar een lekker hapje. Omdat mosselen altijd in hele troepen bij elkaar leven, is het vinden van een prooi geen kunst. Heeft de zeester iets naar zijn smaak gevonden, dan begint een echt geduldwerkje. De ster vouwt zich om de mossel heen, zuigt zich met zijn voetjes, die aan de binnenkant van zijn armen zitten, stevig vast aan de twee schelphelften en begint te trekken. De mossel voelt er niks voor opgegeten te worden en houdt zijn schelpen stevig dicht. Maar de zeester geeft het niet op. Als een deel van zijn voetjes moe wordt, lossen andere hen af. Het getrek kan uren doorgaan. Op de duur raakt de mossel uitgeput. Per slot heeft hij maar één spier waarmee hij de schelp dicht kan houden. De twee schelphelften beginnen uit elkaar te gaan. En nu? Zet de zeester zijn tanden in het sappige mosselvlees? Nee. Hij heeft niet eens tanden. De zeester heeft een heel wat betere manier om zijn prooi op te eten. Hij floept zijn maag naar buiten en brengt die door de kier in de schelp naar binnen. Soms krijgt de mossel de kans zijn schelp weer dicht te klappen. Geen nood. Daar kan de maag van de zeester tegen. Terwijl hij rustig op de mossel blijft zitten, doen de sterke maagsappen hun werk. De mossel verteert en wat overblijft is de schelp.

Gerard Peeters

Bij de prent op de volgende bladzij

Op de volgende bladzij zie je de tekening en een stukje tekst van Hein. Hein zit in de vijfde klas van de St. Jozef-school in Heemstede. Samen met zijn klasgenoten bracht hij begin maart een bezoek aan Thijsse's Hof. Ook de andere vijfde klas is er geweest. Ze hebben een uur gewerkt aan opdrachten en gekeken naar vogels op de voerplank. Later, op school, heeft ieder kind een mooie tekening gemaakt. Die van Hein is er één van.

Thijssse's hof

Toen we maandag met de klas naar Thijssse's hof gingen brachten een stel moeders ons met de auto. Het regende heel hard. We werden ingedeeld in de blauwe, groene, gele en rode (groepen) groep. Tedire groep moest opdrachten doen. In een klein gebouwtje waren we bezig. De opdrachten gingen over vogels. Vanuit het gebouwtje zag je een voederplaats voor vogels. Er was een fazant, een grote bonte specht, een vink, een kauw en pimpel - en koolmeesjes. Het was heel leuk.

Hein

Grote bonte
specht

dennep-
appel.

donsveer

slagpen

Ja, ze zijn er weer, de bekende IVN-kampen!

Wat heeft zo'n kamp je nou te bieden?

Kampen voor verschillende leeftijds - groepen, bijv. 15-25 jaar of 15-18 jaar.

NIEUW! Dit jaar is er een kamp voor mensen van 20-30 jaar.

Werken in de vrije natuur en in natuurgebieden, die uniek zijn in ons land.

Het kampaanbod geeft ruime keuzemogelijkheden.

Behalve werken kun je bezighouden met groene kennis en thema's op het gebied van milieuvervuiling, voedselproblematiek, relatie mens en natuur enz.

Genoeg vrije tijd voor o.a. sociale contacten, volksdansen, zingen, wandelen, spelletjes.

Afgezien van inschrijfgeld en je reiskosten is zo'n kamp gratis.

Een kamp duurt één week, d.w.z. van maandag tot en met zaterdag.

Deskundige begeleiding door mensen van de werkgroep van kampstafleden.

Belangstelling? Wacht dan niet langer en vraag op die kampenlijst en meld je aan. Dit kun je doen bij het IVN, tel. 020-228115, vragen naar Paul Böhre of Aaltjen Grotenhuis.

DOEN! DOEN! DOEN! DOEN! DOEN! DOEN!

N.B. Werkagenda van de WvK:

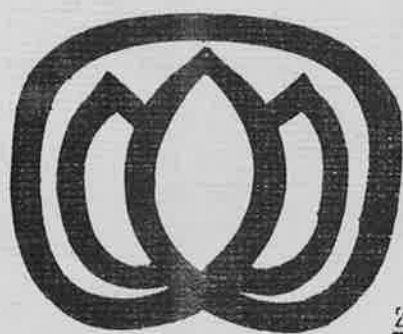
24-27 mei: Een meerdaags werkkamp in het natuurgebied Kortehoefse Plassen.
Opgave bij Kees Kok 02990-25650.

350 kampen

IVN

Natuurgebieden

Agenda

Maandag 22 april BROUWERSKOLK, vogelzangwandel-
ling, vertrek bij viaduct over spoor, 19.30 u.
LEYDUIN, idem, vertrek parkeerterrein aan
de Leyweg, over de spoorlijn, 19.30 u.

Dinsdag 23 april Zie 22 april.

Zondag 28 april BLOEMENDAALSE BOS, wandeling "Het
bos ontwaakt", vertrek Pannekoekenhuisje, 10.00 u.
HAARLEMMERHOUT, idem, vertrek Theehuisje, 10.00 u.

Zondag 5 mei HAARLEMMERMEERSE BOS, lentewandeling, vertrek
ingang IJweg, parkeerterrein manege, 14.00 u;
coördinator: W.Dijkgraaf, tel. 02526-86702.

Zaterdag 11 mei BIJNENSTAD HAARLEM, manifestatie samen
met NJN; zie t.z.t. kranten!
DIJKLAND (Spaarnwouder recreatiegebied), opening boer-
derij "De Ettingen", Oude Notweg 1, bij Kottepolderplein,
puzzeltocht voor de jeugd; zie t.z.t. kranten!

Zondag 12 mei DIJKLAND, boerderij "De Ettingen", stand IVN,
puzzeltocht voor de jeugd, waarschijnlijk natuurwande-
lingen; zie t.z.t. kranten!
Coördinator: M.Wilmink, tel. 28 75 28.

Maandag 27 mei SPAARNWOUDER RECREATIEGEBIED, fietstocht,
vertrek Haarlems Dagblad, Oudeweg, 10.00 u; er wordt
regelmatig afgestapt om planten, dieren en andere zaken
te bekijken; de tocht duurt minstens 2 uur;
coördinator: P.Peeters, tel. 26 34 36.

Zondag 9 juni SPAARNWOUDER RECREATIEGEBIED, polderwande-
ling, vertrek PTT-toren aan de Oudeweg, 10.00 u; de
tocht duurt ongeveer 2 uur;
coördinator: M.Daalmeijer, tel. 33 39 09.

Donderdag 20 juni IJENNERDUINEN, zomeravondwandeling;
er wordt aandacht besteed aan alles wat leeft; vertrek
ingang Bergweg, 19.30 u.; de tocht duurt minimaal
twee uur; een toegangskaart is verplicht;
coördinator: L.v.d.Berg, tel. 02502-7425.

N.B. Tenzij anders vermeld duren de wandelingen ongeveer
anderhalf uur.
Het wandeltempo is laag; er wordt veel bekeken en
beluisterd.

De coördinator bepaalt de tijd van de voorwande-
lingen of de voorfietstocht.

Voor meer informatie: secr.M.Wilmink, tel. 28 75 28.

IVN

hr. I. Litjens
Heemsteedse Dreef 293
2101 KJ Heemstede